

NORGES HØYESTERETT

K J E N N E L S E

avsagt 10. juni 2024 av Høyesterett i avdeling med

dommer Hilde Indreberg
dommer Aage Thor Falkanger
dommer Per Erik Bergsjø
dommer Arne Ringnes
dommer Borgar Høgetveit Berg

HR-2024-1036-A, (sak nr. 23-177474SIV-HRET)
Anke over Hålogaland lagmannsretts dom 21. september 2023

Gjensidige Forsikring ASA

(advokat Vibeke Stiansen)

mot

Rana kommune

(advokat Anette Fjeld)

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (1) Saken gjelder spørsmålet om dommer Stenvik er inhabil ved behandlingen av en ankesak i Høyesterett.
- (2) Ankesak 23-177474SIV-HRET er berammet til behandling i Høyesterett 11. og 12. juni 2024. Dommer Stenvik inngår i rettens sammensetning.
- (3) I saken har Gjensidige Forsikring ASA fremsatt krav om regress mot Rana kommune etter å ha utbetalt erstatning under en tingskadeforsikring til eieren av en bolig som kommunen sto som leietaker av på skadetidspunktet.
- (4) Hovedspørsmålet i saken som skal behandles i Høyesterett, er om regress er avskåret etter reglene i skadeserstatningsloven § 4-3, jf. § 4-2, eventuelt etter ulovfestede regler.
- (5) I Høyesteretts brev til partene 30. mai 2024 ble det opplyst at dommer Stenviks ektefelle er ansatt i Gjensidige og leder foretakets interne klageorgan, Kundeombudet. Høyesterett informerte også om at ektefellen har aksjer i Gjensidige. I brev 31. mai 2024 opplyste Høyesterett at Stenviks ektefelle eier 6 637 aksjer, og at sluttkursen 30. mai 2024 var 183,20 kroner.
- (6) *Rana kommune* har gjort gjeldende at ektefellens eierinteresser i Gjensidige utgjør «særegne omstendigheter» i saken etter domstolloven § 108 første punktum. Kommunen har blant annet vist til at antallet aksjer og verdien av disse er høyere enn i HR-1979-57-2, hvor en dommer ble kjent inhabil. Gjensidige – hvor ektefellen både er aksjonær og arbeider – er part i saken og direkte berørt av utfallet. Det anføres at dersom Gjensidige skulle få medhold i at regressretten er i behold, vil dette ha økonomisk interesse for selskapet ut over denne saken, blant annet i form av nye forretningsmuligheter. Dette vil kunne påvirke verdien av ektefellens aksjer. Det må legges vekt på Lovavdelingens uttalelse om at en ektefelles aksjeposter i størrelsesorden 40–60 000 kroner, vil kunne føre til inhabilitet etter forvaltningsloven § 6 andre ledd.
- (7) *Gjensidige* har ikke kommet med merknader.
- (8) Partene er orientert om at Høyesterett vil treffe særskilt avgjørelse i habilitetsspørsmålet etter skriftlig behandling, jf. domstolloven § 117 første ledd. De har ikke kommet med innvendinger mot behandlingsformen.

Høyesteretts syn på habilitetsspørsmålet

- (9) Habilitetsspørsmålet må avgjøres etter domstolloven § 108 første punktum, som fastsetter at en person ikke kan være dommer i saken hvis «særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet». Bestemmelsen skal anvendes i samsvar med de krav som stilles til en uavhengig og upartisk domstol etter Grunnloven § 95 første ledd og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1, jf. blant annet HR-2022-2360-P avsnitt 10.
- (10) Vurderingstemaet er oppsummert i Rt-2013-1570 avsnitt 20, som er gjengitt i flere senere avgjørelser, herunder HR-2022-2360-P avsnitt 11:

«Domstolloven § 108 fastsetter at en person ikke kan være dommer i en sak hvis 'særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet'. Dette innebærer for det første at det ikke må foreligge omstendigheter som gjør at dommeren ikke er i stand til å treffe en upartisk avgjørelse uten å skjele til irrelevante hensyn ut fra et subjektivt perspektiv. For det andre må det ikke foreligge forhold som knytter dommeren til en part på en slik måte at det for partene og allmennheten kan reises spørsmål ved dommerens upartiskhet. Denne objektive tilnærmingen – hvordan forholdet tar seg ut fra utsiden – har fått økende vekt i rettspraksis de senere årene, jf. Rt-2011-1348 avsnitt 46. Dette har medført en innstramming av habilitetsreglene og innebærer at eldre praksis ikke alltid vil være veiledende for hva som er rettstilstanden i dag.»

- (11) Spørsmålet er om det foreligger konkrete omstendigheter som for partene og allmennheten skaper berettiget – rimelig og saklig – tvil om dommer Stenviks upartiskhet. Det sentrale er hvordan forholdet fremstår utad, jf. for eksempel HR-2024-124-A avsnitt 10. I tvilstilfeller kan det få avgjørende betydning at det er fremsatt en inhabilitetsinnsigelse, se blant annet HR-2020-1127-A avsnitt 13.
- (12) Kommunens habilitetsinnsigelse knytter seg særlig til at dommer Stenviks ektefelle eier aksjer i Gjensidige. Basert på sluttkursen 30. mai 2024 er verdien på aksjeposten rundt 1,2 millioner kroner.
- (13) Høyesterettspraksis viser at inhabilitet kan oppstå på grunn av at dommeren eller dennes nærstående har interesse i sakens utfall. En økonomisk interesse må imidlertid ha et visst omfang, jf. Rt-2007-705 avsnitt 26 med henvisning til HR-1979-57-2. I sistnevnte avgjørelse ble en dommer kjent inhabil fordi han eide 1 278 bankaksjer. Markedsverdien er ikke kjent, slik at det er vanskelig å trekke sammenligninger med vår sak. Det er uansett på det rene at habilitetsvurderingen er strengere i dag.
- (14) For Høyesterett fremstår det som uklart om regress-saken vil kunne få noen betydning for verdien av aksjene i Gjensidige. Det er vanskelig å ha noen begrunnet oppfatning av om det vil åpne seg nye forretningsmuligheter for Gjensidige dersom anken fører frem, slik kommunen gjør gjeldende. På bakgrunn av den betydelige markedsverdien på aksjeposten som dommer Stenviks ektefelle eier, kan denne uklarheten likevel ikke få avgjørende betydning. Det får heller ikke betydning at det her – i motsetning til i HR-1979-57-2 – er dommerens ektefelle som eier aksjene.
- (15) Høyesterett bemerker at Lovavdelingen i JDLOV-2023-3763 har antydnet at et aksjekjøp på 40–60 000 kroner etter en konkret vurdering kan føre til inhabilitet. Spørsmålet om eierinteresser i foretak fører til inhabilitet etter forvaltningsloven § 6 andre ledd første punktum, er også nylig vurdert av et ekspertutvalg nedsatt av Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité. Utvalget, som bestod av Inge Lorange Backer, Ingunn Elise Myklebust og Marius Stub, avga sin rapport 30. november 2023. På side 17 antyder utvalget at «en aksjepost med en markedsverdi på inntil kr 10 000 neppe vil føre til inhabilitet uten at saken har ekstraordinær betydning for selskapet». Utvalget mener på den annen side at «aksjeposter med en markedsverdi som overstiger ca. kr 50 000, normalt [vil] medføre inhabilitet hvis selskapet er part i eller reelt berørt av saken».

- (16) Samlet sett vil omverdenen – etter en objektiv målestokk – ha rimelig og saklig grunn til å tvile på dommer Stenviks upartiskhet i saken. Dommer Stenvik anses på denne bakgrunn inhabil og må følgelig vike sete, jf. domstolloven § 108.
- (17) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Dommer Stenvik er inhabil.

Hilde Indreberg
(sing.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Arne Ringes
(sing.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)